

АЛМАТЫ АЛ-ФАРАБИ АТЫНДАҒЫ ҚАЗАҚ ҰЛТТЫҚ УНИВЕРСИТЕТІ
АЛМАТЫ АЛ-ФАРАБИ АТЫНДАҒЫ ҚАЗАҚ ҰЛТТЫҚ УНИВЕРСИТЕТІ ИМЕНИ АЛ-ФАРАБИ

**«БІЛІМДІ БАҒАЛАУДЫҢ
ҚҰЗЫРЕТТІ-БАҒДАРЛЫ ЖҮЙЕСІ»
44-ші ғылыми-әдістемелік конференция
МАТЕРИАЛДАРЫ**

17-18 қаңтар 2014 жыл

1-кітап

**МАТЕРИАЛЫ
44-ой научно-методической конференции
«КОМПЕТЕНТНОСТНО-ОРИЕНТИРОВАННАЯ
СИСТЕМА ОЦЕНКИ ЗНАНИЙ»**

17-18 января 2014 года

Книга 1

ӘЛ-ФАРАБИ атындағы ҚАЗАҚ ҰЛТТЫҚ УНИВЕРСИТЕТІ
КАЗАХСКИЙ НАЦИОНАЛЬНЫЙ УНИВЕРСИТЕТ имени АЛЫ-ФАРАБИ

«БІЛІМДІ БАҒАЛАУДЫҢ
ҚҰЗЫРЕТТІ-БАҒДАРЛЫ ЖҮЙЕСІ»

44-ші ғылыми-әдістемелік конференция
МАТЕРИАЛДАРЫ

17-18 қаңтар 2014 жыл

1-кітап

МАТЕРИАЛЫ

44-ой научно-методической конференции

«КОМПЕТЕНТНОСТНО-ОРИЕНТИРОВАННАЯ СИСТЕМА
ОЦЕНКИ ЗНАНИЙ»

17-18 января 2014 года

Книга 1

Алматы
«Қазақ университеті»
2014

Қойжаярова Г.З. Оқытудың тиімді әдіс - тәсілдерін пайдалану арқылы оқушының ой - өрісін дамыту және қызығушылығын арттыру.....	307
Құрманалиева А.Д. Дінтану мамандарын даярлаудағы жаңа оқу бағдарламаларының маңызы.....	310
Мамырбексова Г.А. Актуальные проблемы проведения педагогической практики в многоуровневом университете.....	311
Мамытқанов Д.Қ. Жоғары оқу орындарында түлектердің коммуникативтік біліктілігін қалыптастырудың маңыздылығы.....	313
Мухатаева Д.И. Формирование эмоциональной устойчивости как ключевой компетенции будущих педагогов.....	316
Нүптекеева Б. Б. Жеке тұлғаны тәрбиелеудегі өзін- өзі бағалаудың жан-жақты педагогикалық-психологиялық ерекшеліктері.....	319
Рақымбай Т.О. Оқушы қабілетінің оқу- тәрбие процесіндегі құрылымдары және оның қарым-қатынаста көрінуі.....	322
Рысбекова Г. Е. Студенттердің интеллектуалдылық тұлғасын қалыптастырудағы мамандықтың ролі.....	325
Садвакасова З.М., Мадалиева З.Б. Инновационные техники в деятельности педагога-психолога как фактор определяющий качество образования.....	327
Саитова Н.А. Роль педагогической практики в формировании компетенций будущего специалиста-политолога.....	328
Сатыбалдина Н.К. Формирование здоровьесберегающей компетенции в процессе образования.....	332
Сатыбалдина Н.К., Кунанбаева М.Н. Психологические особенности конкурентоспособности современной студенческой молодежи КазНУ.....	335
Таубаева Ш. Педагогика мен психология саласында зерттеуші даярлау мәселелері.....	339
Шеденова Н.У., Абдикерова Г.О., Омарова А.Т. Әлеуметтануды оқытудағы мәселелі-бағытталған әдістің дамуы.....	343
Шнарбекова М.К. Оқу үрдісінің технологиялары білім алушылардың құзыреттіліктерін қалыптастырудың негізі ретінде.....	347
Момынова Б.Қ. Филология мамандығы бойынша білім стандарттарын жетілдіруге байланысты ойлар.....	350

М.К. Шнарбекова

ОҚУ ҮРДІСІНІҢ ТЕХНОЛОГИЯЛАРЫ БІЛІМ АЛУШЫЛАРДЫҢ ҚҰЗЫРЕТТІЛІКТЕРІН ҚАЛЫПТАСТЫРУДЫҢ НЕГІЗІ РЕТІНДЕ

Білім мен кәсіби біліктілік - заманауи білім беру, кадрларды даярлау мен қайта даярлау жүйесінің негізгі бағдарлары.

*Қазақстан Республикасының
Президенті Н.Ә. НАЗАРБАЕВ*

«Қазақстан-2050» Стратегиясы – қалыптасқан мемлекеттің жаңа саяси бағыты» атты Жолдауында Елбасымыз Нұрсұлтан Әбішұлы Назарбаев «Ел дамуының маңызды бағыты – Қазақстанда адами капиталдың сапалы өсуі, яғни, ең алдымен, білім беру мен денсаулық сақтау жүйесінің дамуы» деп атап өткен болатын. Алдымызда тұрған «Қазақстан 2050 жылға қарай әлемнің ең дамыған 30 елдің қатарында болу мақсатына жетуде білімді, бәсекелестікке қабілетті жастарға үлкен жауапкершілік пен сенім артылады. Елбасымыз жастардың тек білім алып қана қоймай, оны кәсіби біліктілікпен ұштастыра білуіне ерекше назар аударды.

Қазіргі білім беру жүйесі тұлғаның танымдық потенциалын арттыруға, ізденіс құлшынысын жоғарылатуға, жаңа білімдерді меңгеруге, тұлғаның креативті қабілеттіліктерін дамытуға және оның шығармашылық мүмкіншіліктерін кеңейтуге бағытталған. Осы мәнде оқытушыларға білім беру бағдарламаларын жетілдіру негізінде, нәтижелі және тиімді әдістерді айқындау талаптары қойылады. «Қоғамның қарқынды түрде технологиялық дамуының әлеуметтік нәтижелерінің бірі – білім беру жүйесіндегі белгілі бір қиындықтардың туындауы, оларға постиндустриалды қоғамдағы білім беру жүйесінің мақсаттары мен мазмұнының сәйкес келмеуін жатқыза аламыз. [1].

Қоғам дамуының қазіргі кезеңінің сипаттай отырып Д. И. Фельдштейн былай дейді: «Бір жағынан техникалық, технологиялық, өндірістік және мәдени жетістіктер, екінші жағынан, барлық салаларға тән экономикалық, әлеуметтік, демографиялық жаһандық дағдарыс жаңа тарихи даму кезеңін айқындайды. Ғалымдар бұл үрдісті дамудың келесі аралық деңгейіне өтуімен байланыстырады» [2].

Қазіргі заманғы талаптарға жауап беретін әлеуметтік-мәдени саладағы болашақ мамандарды даярлаудың маңызды құрамдас бөліктерінің бірі кәсіби құзыреттіліктерін қалыптастыру болып табылады. «Кәсіби құзыреттілік» категориясы «жоғары оқу орнында алған білімі, мәдениеті, қабілеттіліктері мен дағдылары негізінде кәсіби деңгейде әрекет ету алуымен сипатталатын тұлғаның интегративті қасиеті; бұл әлеуметтік-мәдени, тұлғалық сипаттамалар мен тәжірибенің интегративті біртұтастығы» ретінде айқындалады. Аталмыш категория тұлғаның жеке қасиеттерін, дағдыларын немесе олардың жиынтығын сипаттау және тұлғаның интеллектуалдық пен рухани-адамгершілік потенциалы мен оны қолдана алу мүмкіншілігін бейнелеу ғана емес, ал әлеуметтік-мәдени саладағы болашақ маманға сәтті кәсіби, шығармашылығы мол маман мен бақытты адам және белсенді азамат болуына мүмкіндік береді [3].

Әлеуметтік-мәдени саладағы мамандардың кәсіби құзыреттіліктерінің ядросы әлеуметтік құзыреттілік болып табылады, ол Е. Н. Борисенко, Г. Э. Белецкая, С. З. Гончаров, И. Н. Зимняя, А. К. Марков, Г. К. Селевко, А. В. Хуторский және т.б. ғалымдардың еңбектерінде кеңінен зерттелінген.

Е. Н. Борисенко әлеуметтік құзыреттілікті «социумда өзінің және басқа адамдардың мүдделерін ескере отырып өмір сүру мен әрекет етуге мүмкіндік беретін тұлғаның интегративті қасиеті» ретінде қарастырады [4]. Әрине, әлеуметтік құзыреттіліктің мұндай психологиялық-педагогикалық және әлеуметтік-педагогикалық анықтамасы оның мәнін толық аша алмайды. Сондықтан, А. Н. Нежельский «әлеуметтік» және «құзыреттілік» түсініктерінің мазмұнына негізделе отырып, әлеуметтік-мәдени саладағы болашақ мамандардың әлеуметтік құзыреттіліктеріне мынадай анықтама береді:

Бұл кәсіби маман тұлғасының білімі, дағдылары мен қабілеттіліктерін, қоршаған әлеуметтік ортамен интенсивті қарым-қатынасқа бағытталған социумда бос-уақытын ұйымдастыру жолдарын, әлеуметтендіру, білім беру, тәрбиелік, ағартушылық, коммуникативті, рекреациялық элементтерінің жалпы социумның және оның жеке өкілдерінің мүдделеріне сәйкес келуімен сипатталады. Осы мәнде әлеуметтік-мәдени салада жұмыс істейтін болашақ мамандардың әлеуметтік құзыреттілігін қалыптастыру үшін қандай білім беру әдістерін қолдану керек?-деген заңды сауал туындайды.

Жетекші оқу орындарының тәжірибесіне негізделі отырып, нәтижелі белсенді және интерактивті сипаттағы әдістерге имитациялық ролдік ойындарды, тренингтерді, жобалауды, case study әдісін, ми шабуылын, шығармашылық, мастер-класстарды, пікір-таластарды және т.б. жатқыза аламыз. Білім берудің интенсивті интерактивті әдістері әлеуметтік-мәдени іс-әрекетке қажетті әлеуметтік құзыреттіліктерді, кәсіби біліктілік пен дағдыларды, сонымен бірге, шынайы әлеуметтік тәжірибеге оқу үрдісінде меңгерген білім мен дағдыларды енгізуге деген психологиялық дайындықты қалыптастырады. Интерактивті оқыту барысында барлық білім алушылар таным үрдісіне белсенді қатысуымен сипатталатын оқу үрдісі ұйымдастырылады. Интерактивті оқытуда оқытушының белсенділігі білім алушылардың белсенділігімен ауысады, оқытушының міндеті ретінде білім алушылардың бастамасына қажетті шарттары жасау ретінде қарастырылады. Оқытудың интерактивті әдістерін қолдану өмірлік жағдайларды үлгілеуді, ролдік және іскерлік ойындарды, тренингтерді, case-study әдісін (нақты практикалық жағдайларды талдау), жобаларды, оқу пікір-таластарын, шағын-дәрістерді құруды, жағдаяттық міндеттерді шешуді, презентацияларды қамтиды [5].

Case-study әдісі әлеуметтік-мәдени саласының болашақ мамандарына жасанды түрде ұйымдастырылған кәсіби ортада жеке жұмыс жасауына мүмкіндік береді. Бұл әлеуметтік-мәдени саланың болашақ мамандарының теориялық дайындығы мен тәжірибелік біліктіліктерін біріктіруге мүмкіндік береді. Білім алушыларға дәріс немесе семинар сабақтарында кәсіби мамандануымен байланысты нақты мәселелік жағдаяттарды шешу ұсынылады. Case-study әдісі XX ғасырдың 20 жылдарында Гарвард университетінің Бизнес-мектебінде алғаш рет 1924 жылы ұйымдастырылған, дегенмен, бағыттың өзі дайын білімдер адамның ойлауы нәтижесінің жемісі секілді ұзақ уақытылы емес, және құндылығы төмен болады деп есептеген Сократпен қолданылған. Қазіргі кезде case-study әдісінің екі классикалық мектебі бар: Гарвард мектебі (американдық) және Манчестер мектебі (еуропалық). Бірінші мектептің шеңберінде әдістің мақсаты нақты дұрыс бір шешімді іздеуге дағдыландыру, екіншісі шешімдердің көпнұсқалығын ұсынады. Әдістің теориялық құрылысы мен оның практикалық қолданысында Dr. Copeland, J.A. Erskine, M.R. Leenders, L. A. Mauffette-Leenders, R. Merry американдық оқытушылардың ролі ерекше.

Кейс – шынайы экономикалық, әлеуметтік және іскерлік жағдайларды сипаттайды. Білім алушылар ұсынылған жағдайды талдайды, мәселені анықтайды, шешу жолдарын ұсынады және олардың ішінде ең тиімдісін айқындайды. Кейстер шынайы фактілерге негізделеді немесе шынайы жағдайға жақындатылады.

Аталмыш әдістің артықшылықтарына жатады: топта ортақ мәселелік алаңда қолдануға болады; уақыт үнемделеді; студенттерге қажетті қызықты әлеуметтік мәліметті беріліп қана қоймай, сонымен қатар, оны терең түсіну мен талдауға шарттарды туындатады; нақты әлеуметтік жағдайларға қатысты мәселелік оқыту қағидаларын қолдануға және әр түрлі жағдайларға қажетті құзыреттіліктерді қалыптастыруға мүмкіндік береді; ақпаратты талдау мен жалпылау дағдыларын қалыптастырады.

Case-study әдісі өте күрделі, интегративті, оқытушы нақты практикалық жағдаятты, жаттығуларды, міндеттерді саралау, ақиқатты іздеу кезінде шығармашылық атмосфераны қалыптастыра алуы қажет. Аталмыш әдіс студенттердің креативті қабілеттіліктерін, шығармашылық ойлауды белсендіреді, қабылданатын әлеуметтік-мәдени шешімдер үшін жауапкершілікті жоғарылатады, топта жұмыс істеуге бейімдейді, пікір-таласты жүргізу, өз пікірін жүйелен айта алу дағдыларын дамытады, социумда өзінің кәсіби қызметтерін эффективті орындауға үйретеді.

Аталмыш әдістің күрделілігі, жүйелілігі, интегративтілігі К. Ю. Сидоровский кестесінде нақты көрсетілген [6].

Кейс технологиясының әдістері	Кейс әдістегі атқаратын рөлінің сипаттамасы
Үлгілеу, жүйелі талдау, ойлау эксперименті	Жағдайдың моделін құру Жағдаятты талдаудағы жүйелік түсініктер Жағдайды ойна талдау негізінде білімдерді алу
Бейнелеу әдісі	Жағдаяттың сипаттамасын жасау
Мәселелік әдіс	Жағдаяттың негізінде жатқан мәселені айқындау
Жіктеу әдісі	Жағдаяттың құрамдас бөліктерін, қасиеттерін, сипаттамаларын анықтау
Ойын әдістері	Мінез-құлық нұсқаларын көрсету

Ми шабуылы	Жағдаятқа байланысты ойларды жинау
Пікір-талас	Мәселе және оны шешу жолдары туралы пікірлермен, көзқарастармен алмасу

Case-study әдісі білім беру әдісі ретінде студенттерде алғашында аналогиялық жағдаяттарды, кейін стандартты емес әлеуметтік-мәдени жағдаяттарды талдау кезінде шешімдерді қабылдау қабілеттіліктерін қалыптастырады. Оқу үрдісіндегі кейс-стади шынайы әлеуметтік мәдени жағдайға тән мәселелерге бағытталуы керек. Интегративті кейс-әдістер аудиториялық жұмыста, аудиториядан тыс жұмыста және өзекті әлеуметтік мәселелерді шешуге бағытталған тікелей әлеуметтік-мәдени іс-әрекетте қолдануы мүмкін.

Педагогикалық білім беру үрдісінде кейстің дидактикалық, тәрбиелік, дамытушылық және әлеуметтендіру мақсаттары оқу материалының мазмұны негізінде нақты жасалынуы керек. Кейсте айқындалған мақсаттарды шешу барысында студенттер кәсіби әлеуметтік-мәдени әрекеттің негізін меңгереді. Кейс теорияның иллюстрациясы ретінде немесе практикалық жағдаят түрінде ұсынылады, немесе екеуінде қамтиды.

Әрбір кейс-стадидың өзіндік мазмұны, тезистерінің құрылымы, шешу жолдары болады.

Кейсті жазудың қазіргі заманғы тәжірибесінде әр түрлі бағыттар, әдістер мен технологиялар бар. Олардың ішінде кейстерді жазудың кең тараған бағыттарын М. Мюнтер, М. Линдерс пен Дж. Эрскин қалыптастырған.

М. Мюнтер кейсте жұмыс істеудің үш деңгейін ұсынады:

1. Алғышарттар. Ең алдымен жасалынатын кейстің идеясын айқындап алу керек, әрине, жұмыс істеу барысында ол өзгеруі мүмкін. Дегенмен, кейсті жазудан бұрын негізгі идея болмасы, автордың еңбегі мен кеткен уақыты өнімсіз болады.

2. Жобаламалы жағдаяттар. М. Мюнтер бойынша, мәліметтерде жұмыс істеу кезіндегі екінші деңгейдің басты мақсаты – мәтіннің бірінші нұсқасын редакциялаудан бас тарту. Оның айтуы бойынша, егер сіз кейсті жазу кезінде қажетті сөздерді таба алмасаңыз, синонимдердің ішінен қайсысын таңдауды білмесеңіз, кейсті жазуды жалғастырып, оларды кейін қайта қарауыңыз керек.

3. Редакциялау. М. Мюнтер бойынша, барлық мәтінді толығымен редакциялаудың қажеті жоқ. Кейстің маңызды жақтарын терең талдау негізінде, қажетті жерлерді жетілдіру керек немесе алып тастау керек. Осы деңгейдегі жұмысты жеңілдету үшін М.Мюнтер автордың мынадай сұрақтарға жауап беруін ұсынады: «Кейсте ақпарат нақты ұсынылған ба?», «Кейс сәйкес стильде жазылған ба?», «Кейс құрылымы сенімді ме?», «Кейстегі мәселе қажетті құзыреттіліктермен сәйкестендірілген бе?», «Мәтіннің мазмұны кейстің негізгі идеясына сәйкес келеді ме?». Осы сауалдарға оң жауап берген жағдайда ғана кейс мәтінін редакциялау керек.

Қорытындылай келе, кейстерді қолдану әдістемелік, ақпаратты қамтамасыздандырылу керек және ұйымдастырушылық, педагогикалық жағынан негізделген болуы керек екендігін атап өту қажет. Әрине, кейстердің қолданудың функционалдық алаңы инновациялық әдістермен қатар классикалық оқыту әдістерін қолдануға кең мүмкіншіліктер береді. Осы мәнде Т. Кунның болжамын атап өтуге болады: нақты жақсы жасалынған кейс-стади әдістерін жүйелі түрде қолдану пәннің эффективтілігін жоғарылатады.

Әдебиеттер:

1. Фендельштейн Д. И. Психолого-педагогическая наука как ресурс развития современного социума // Педагогика. 2012. № 1.
2. Хуторской А. В. Педагогическая инноватика : учеб.пособие для студентов высш. учеб. заведений. М., 2008. 256 с.
3. Нежелский А. Н. Реализация компетентностного подхода в высшей военной школе на основе контекстного обучения // Инновации в образовании. 2011. № 11. С. 73-83.
4. Борисенко Е. Н. Теоретико-методологическое обоснование педагогического сопровождения формирования социальной компетентности студента // Инновации в образовании. 2012. № 1. С. 84-94.
5. Новолодская С. Л. Синергетический подход к исследованию педагогических проблем в поликультурном образовании // Инновации в образовании. 2012. № 1. С. 60-72.
6. Гейхман Л.К. Дистанционное образование в свете интерактивного подхода / Л.К. Гейхман // Матер. II Международ. Науч.- практ. Конф. (Пермь, 6-8 февраля 2007 г.). - Пермь: Изд-во ПГТУ, 2006. - С.25-32.

Материалы 44-ой научно-методической конференции «Компетентностно-ориентированная система оценки знаний». 17-18 января 2014 г. Книга 1.
– Алматы: Қазак университеті, 2014. – 358 с.

ISBN 978-601-04-0271-3

В сборнике представлены материалы 44-ой научно-методической конференции КазНУ им. аль-Фараби по актуальным вопросам формирования компетенций обучающихся и компетентностно-ориентированной системы оценки знаний.

Материалы издаются в авторской редакции.

ISBN 978-601-04-0271-3

© КазНУ им. аль-Фараби, 2014.